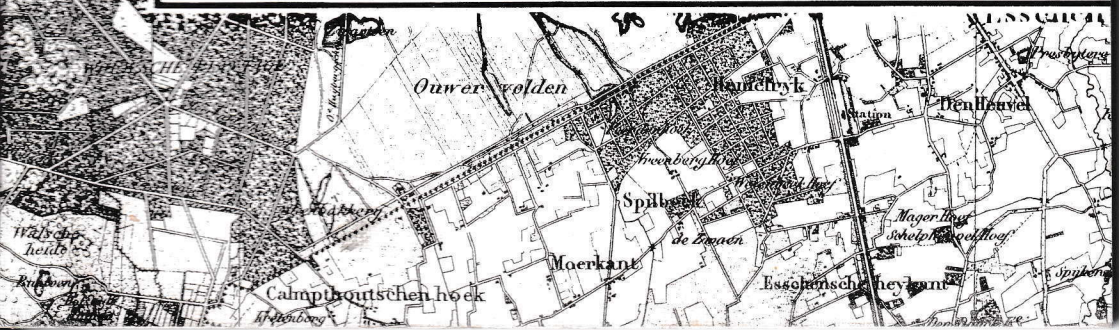

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

2 - '92

IN GESPREK MET.....

NELLIE VAN ZUNDERT-SCHUURBIERS.

Het kwam vroeger vaak voor dat, door allerlei omstandigheden, kinderen niet in het eigen gezin opgroeiden. Dat kon zijn wegens ziekte of overlijden van de ouders, vanwege armoede of de grootte van het gezin. Kinderen kwamen dan in het gezin terecht van b.v. een oom en tante die kinderloos waren of bij de grootouders of andere familieleden.

Ik wilde over dit onderwerp graag een artikel schrijven. Via Raymond van Staey ontving ik een heel pak kopieën van archiefstukken van het Burgerlijk Ambestuur.

Raymond was bezig de Postgeschiedenis van Wouw uit te zoeken. Het was hem opgevallen dat er tussen 1925 en 1935 opvallend veel postverkeer tussen Wouw en Venray plaatsvond. Verder speurend in de archieven ontdekte hij een familie-drama dat de familie Schuurbiers betrof die in 1925 in de Nieuwstraat woonde. Hij bracht mij in contact met mevrouw Nellie van Zundert-Schuurbiers, de enige die nog leeft van dit gezin. Nellie leefde van haar tweede tot haar twaalfde levensjaar in het St. Jozefklooster te Venray. Ze is nu 69 jaar en woont in Roosendaal.

Zij vertelde mij haar levensverhaal. Hoe het was om op te groeien in een klooster, maar ook over de omstandigheden die er de oorzaak van waren dat het gezin Schuurbiers 10 jaar ontwricht was. Verder heb ik geprobeerd met mensen in contact te komen die het gezin gekend hebben. Dit was moeilijk, alles was te lang geleden en veel mensen die iets konden weten waren de laatste jaren overleden.

Met hetgeen Nellie vertelde en de zeer interessante archiefstukken heb ik geprobeerd de periode 1925-1935 uit het leven van de familie Schuurbiers te reconstrueren.

DE PERIODE 1925 - 1935.

In de Nieuwstraat op nummer 42 woonde in de twintiger jaren het gezin Schuurbiers, Matthijs (Thijske) en Dimphena (Dien) van Turnhout, die van Zoomvliet kwam. Ze hadden in 1925 zes kinderen: Leo (bijna 12 jaar), Maria (11 jaar), Sjaak van 8, Geert 6 jaar en Nellie van 2½. Ook was er nog een Jantje van 1½ jaar. Na de geboorte van Jantje was Dien geestelijk erg ziek geworden. Waarschijnlijk leed ze aan wat we nu postnatale depressie noemen. Ze kon daardoor haar man en kinderen en het vee niet meer verzorgen. Men vertelt dat vader Matthijs herhaaldelijk om hulp is gaan vragen bij het gemeentebestuur, maar hij kreeg steeds nul op het request. Er wordt ook verteld dat hij toen gezegd heeft: "Binnenkort zullen jullie wel moeten helpen". Wat hij daarmee bedoelde bleek op 5 december 1925 toen hij een einde aan zijn leven maakte door zich te verhangen in het schuurtje van boer Elst in de Nieuwstraat waar hij werkte. Hij werd, zoals toen gebruikelijk was, in ongewijde aarde begraven. Het verzoek van pastoor Wolters aan de toenmalige bisschop van Breda mgr. Hopmans om dispensatie wegens de trieste omstandigheden werd afgewezen. Het waren nu eenmaal slechte tijden, men moest een voorbeeld stellen, aldus de brief die terug kwam op het verzoek. Deze daad bracht wel de hulpverlening op gang want moeder Dien werd overgebracht naar Vught naar het psychiatrisch ziekenhuis "Voorburg" om van rijkswege verpleegd te worden. Ze zou er tien jaar blijven. Het was in die jaren: Eenmaal gek, altijd gek. Was je eenmaal opgenomen dan was je er nog niet weer uit. Dien zou dit aan den lijve ondervinden.

Van de meisjes en kleine Jantje is ons bekend (door de rekeningen aan het toenmalige Burgerlijk Armbestuur) dat zij op 17 december naar het St. Jozefklooster in Venray zijn vervoerd. De kosten van vervoer bedroegen f 34,40 en dat bedrag werd voorgeschooten door burgemeester P. Goosen die ook voorzitter van het armbestuur was.

De broers, Leo, Sjaak en Geert bleven dichterbij huis en werden in Huijbergen in het R.K. Weeshuis geplaatst.

Foto van een aantal kinderen in het St. Jozefsgesticht in Venray. Van links naar rechts: Ricky Schaepeesters, Kitty Bauers, Alda Bax, ?, Nellie Schuurbijs, ?. De foto werd gemaakt bij het jubileum van juffrouw Wisman die achter de kinderen staat. (coll. Nellie van Zundert-Schuurbijs)

4

De eerste rekeningen dateren van 9 december 1925. Ze bleven er tot ze veertien jaar werden. Daarna werd er werk voor hun gezocht. Leo, een mager manneke, werd schilder bij Koopman in Bergen op Zoom. Sjaak kwam bij Geert Doggen op de boerderij in de Akkers en toen Geert, de jongste, veertien was geworden, ging hij werken bij Dekkers in Wouwse Plantage. Als de jongens vrij waren vonden ze een gastvrij huis bij tante Leen, een zuster van hun moeder. Tante Leen was getrouwd met Koke Stok en woonde aan de Zoomvlietweg in Wouwse Plantage. Het was ook tante Leen die in 1935, toen Leo, de oudste, 21 jaar werd, zorgde dat haar zuster Dien eindelijk eens op vakantie mocht komen. En tijdens die vakantie bewerkte tante Leen alle instanties om te zorgen dat het gezin Schuurbiërs weer herenigd werd. Want Dien was allesbehalve gek. "Dien is beter dan ik" zou ze gezegd hebben, volgens Nellie. "Waarom kan ze niet terug naar huis?" Ze kreeg het voor elkaar. Van de gemeente Wouw kreeg Dien een woning toegewezen in de Roosendaalsestraat. Ze trok er met haar zoons in. Daarna haalden ze Nellie op uit Venray.

Twee kinderen waren in die tien jaar gestorven. Het kleine Jantje overleed al in de eerste maand in Venray. Hoe, dat weten we niet. Nellie weet iets van een ongeluk, een val van de trap? Het blijven vraagtekens. Er is wel een rekening van het Burgerlijk Ambestuur uit 1926 dat vermeldt dat er voor Jantjes medische verzorging f 23,70 is berekend en voor zijn begrafenis, doodskist en lijkkleed f 11,80.

MARIA SCHUURBIËRS.

Ook Maria had 1935 niet gehaald. Maria was elf jaar toen zij in 1925 samen met Nellie en Jantje naar Venray vertrok. Ze was vaak ziek, bracht maanden in het ziekenhuis door en onderging een operatie. Pas op 17-jarige leeftijd verliet ze Venray om in Wouwse Plantage bij meester P. Coremans te gaan werken als dienstbode. Daar was ze ruim twee jaar. Ze werd weer ziek en lag ongeveer een maand in het ziekenhuis te Roosendaal (Charitas).

4
Zij stierf daar op 18 oktober 1933.

Door de notulen van het Burgerlijk Armbestuur en de rekeningen die diverse instanties bij dit armbestuur indienden, krijgen we een beeld van het leven van Maria in die dagen. Voor ons interessante gegevens; voor Maria een trieste tijd.

Zo lag zij van 9-12-1928 tot 11-6-1929 in het R.K.Ziekenhuis "De Goddelijke Voorzienigheid" in Tegelen. In totaal 185 verpleegdagen à f 2,50 per dag. Ze werd geopereerd door dr.P.Jansen, chirurg, uroloogen vrouwen-arts, zoals op de rekening staat vermeld. Voor consultatie, operatie en nabehandeling berekende hij f 77,80. Ook kreeg zij een nabehandeling met hoogtezon en elektrische baden. Die post komt herhaaldelijk terug. Zo staat er een keer "13 x hoogtezon en 38 elektrische baden f 40,--. Voor de operatie moest zelfs B.en W.van Wouw toestemming geven. De notulen van het Burgerlijk Armbestuur van woensdag 16 januari 1929 melden namelijk het volgende:

"Nog is ingekomen een schrijven van de Overste van het St.Josephsgesticht te Venray om Maria Schuurbijs te doen opereeren op kosten van het Armbestuur." De voorzitter zegt in het belang der kinderen en van het Armbestuur in overleg met B.en W. van deze gemeente steun te hebben verleend.

Maria is blijkbaar goed hersteld want op 29 oktober 1930 lezen we in de notulen:

"Omtrent een kind van wijlen M.Schuurbijs zullen inlichtingen worden ingewonnen bij de Zusters te Venray, waar het verblijft, om te trachten dit een dienst te bezorgen."

En in de notulen van 3 december lezen we:

"Schrijven van de Overste van het St.Josephsgesticht te Venray van 4 november 1930, waarbij zij uiteenzet de toestand van Ma.Schuurbijs en de maatregelen die worden genomen om te trachten, dat zij zelve naderhand in haar onderhoud zal kunnen voorzien."

Deze maatregelen, vermoedelijk met de hulp van tante Leen, hadden resultaat want op 8 april vermelden de notulen:

WED. J. MARTENS — WOUW
MANUFACTUREN — WERKMANSGOEDEREN
CONFECTIE. VEEREN-, WOLLEN- EN KAPOKBEDDEN

WOUW, 8 Jan. 1926

De *Glaes Gemeentebestuur*

te Wouw. Debet

aan **WED. J. MARTENS.**

Voor aan UEd. verkocht en geleverd:

	Zegel	
18 1/2 1 paar hansen	1	0 70
1	1	1 45
1	1	1 —
1	1	0 80
2 pansen a 75	1	1 50
5 Laksoeken 16	1	0 80
2 hamtoppen 1. 25	1	2 50
4 hemagies a 75	1	3 —
2 broekjes a 65	1	1 30
2 broekjes a 70	1	1 40
1 knipstijl	1	3 60
4 slaappromen	1	8 97
1 gummi broekje	1	0 80
Totaal	1	26 22

Voldaan
J. Martens
 1 Febr 26.

Rekening voor het gemeentebestuur van Wouw van de wed. J. Martens. De kleding die in de rekening wordt genoemd was bestemd voor de kinderen Schuurbijsers. (Arch. gemeente Wouw).

4

"Mededeeling van de Eerw.Overste van het St.Josephsge-
sticht te Venray d.d.3 april 1931 dat Ma.Schuurbiers op
30 april a.s.naar P.J.A.Coremans zal vertrekken om 1 mei
d.a.v.in dienst te treden en waarbij wordt bericht, dat
Ma.Schuurbiers weinig bovenkleeren heeft. Besloten wordt
dit kind de eerste 2 jaren te doen plaatsen voor kost en
kleding."

En in de notulen van 28 april 1931 lezen we verder:

"Schrijven van P.J.Coremans inzake Ma.Schuurbiers.
Bericht is hierop dat de benodigde kleederen door
Coremans kunnen worden aangekocht en mocht Ma.Schuur-
biers uit den dienst gaan, voordat zij de kleederen
heeft verdiend, deze door ons zullen worden betaald,
voorzever de kosten nog behooren te worden gedekt."

In de vergadering van juni 1931 wordt gemeld dat voor
Maria Schuurbiers aan reisgeld (naar Wouwse Plantage) en
voorschotten en medicamenten f 6,80 is uitgegeven. Pas
2½ jaar later lezen we weer iets over Maria. Dit werd
meteen de laatste keer. In de notulen van 19 oktober
1933 lezen we het volgende:

"Mededeeling van P.J.A.Coremans te Plantage dat zijn
dienstbode Ma.Schuurbiers reeds 4 weken ziek is en
opgenomen in het ziekenhuis te Roosendaal, met verzoek
te willen mededeelen wie de kosten betaalt, indien de
ziekte langer duurt. Tijdens de vergadering wordt
bericht, dat Ma.Schuurbiers is overleden, zoodat dit
punt kan vervallen."

Het staat er heel kil, maar het was heel triest. Het
einde van Maria Schuurbiers, bijna 19 jaar oud. Nellie,
haar zusje, vertelt dat Maria het bij meester Coremans
heel goed heeft gehad. In die tijd waren er al 7 kinde-
ren in dat gezin (het werden er later 11). Ze heeft
blijkbaar niet alleen voor de kost en kleding hoeven te
werken want Maria is een paar keer bij Nellie in Venray
op bezoek geweest. Nellie weet nog dat Maria dan in
Venray kleine speeltjes kocht voor de kinderen van
Coremans. Van haar moeder hoorde Nellie later dat Maria
ook in Vught op bezoek kwam. Tijdens zo'n bezoek had
Maria gezegd: "Wanneer zullen we toch allemaal weer bij
elkaar zijn in Wouw?" En vertelde moeder dan: "Toen we

WZB

*Ontvangen vande heer J. van der Aa
op 20. III. 1928*

de Somma van

over Eggold and 3 Kinderen Schenkiers n. l. van 17 Dec. 1925 tot 17 Meed 26

19.00
2 Kinderen 75 Jambje 18,75 plus 23,70 geneeskundige behandeling en
112,20 Opleggen in Krosbale

Vermay den

19th Sept 1926

✓ A. W. J. Ooster

Legge f 129 65

Kwantitie getekend door de overste van het klooster in Venray, waaruit blijkt dat voor de verpleging van de kinderen Schuurbiërs over de periode 17 december 1925 tot 17 maart 1926 een bedrag van f 129,65 is betaald. (Arch. gemeente Wouwe).

4
weer samen waren was Maria er niet meer bij."

Na de hereniging van het gezin in 1935 is Nellie nog een keer met haar moeder bij de familie Coremans op bezoek geweest om hen te bedanken voor alles wat zij voor Maria hadden gedaan.

Zelf had ik nog telefonisch contact met mevrouw Coremans-de Haas, de weduwe van P.Coremans. Ze woont in bejaardencentrum De Brink, is 91 jaar en aan de stem te horen nog goed bij de tijd. Ze herinnert zich Maria nog. "Ze was een tenger, lief meisje en was bij ons kind in huis", vertelt ze. "Ze is niet erg lang bij ons geweest want ze werd ziek en stierf in het ziekenhuis aan de tering" (zo werd t.b.c.vroeger genoemd). Ze weet nog dat ze Maria opzocht in het ziekenhuis.

OPGROEIEN IN EEN KLOOSTER.

En hoe kijkt Nellie terug op haar kindertijd in het klooster? Ze was 2½ jaar in 1925. Hoe ze in Venray is gekomen, herinnert zij zich niet meer. Er zijn wel rekeningen gevonden van de "transportkosten" van de kinderen Schuurbijs ad. f 34,40 voorgeschoten door P.Goosen (burgemeester en tevens voorzitter van het Burgerlijk Armbestuur van Wouw). Nellie vertelt dat ze het heel erg goed heeft gehad in het klooster. De zusters waren lief, de verzorging was prima. In materieel opzicht had ze het beter dan mensen van haar leeftijd in die tijd (de zgn.crisisjaren zoals de dertiger jaren werden genoemd). Je hoorde bij "de groep". Wat een gezin was, wist ze niet. Ook wist ze niet dat ze zelf nog een moeder en broers had. Haar acht jaar oudere zus Maria, die in een andere groep zat, zocht haar af en toe op. Maria verbleef vaak in het ziekenhuis en in 1931 vertrok zij naar Wouwse Plantage om bij meester Coremans in dienstbetrekking te gaan. Daardoor herinnert Nellie haar zusje alleen vaag. Het kleine broertje Jantje stierf al in de eerste maand. Ze kan zich alleen nog het lege stoeltje herinneren, toen hij er niet meer was. Nellie denkt dat er in het weeshuis ongeveer 50 kinderen woonden van verschillende

Foto gemaakt ter gelegenheid van de Eerste H. Communie van Nellie Schuurbiers. De foto werd gemaakt in het St. Jozefgesticht in Venray. De kleine Nellie staat hier aan de hand van haar zus Maria. (coll. Nellie van Zundert-Schuurbiers)

leeftijdsgroepen. Er woonden kinderen zonder familie, maar ook verbleven er kinderen van gescheiden ouders. Op bijvoorbeeld communiefeestjes waren die wel aanwezig. Jongens waren er ook, maar die woonden apart, Nellie wist niet eens waar. Op school zaten wel jongens en meisjes samen in de klas. Dat jongens "anders" waren leerde ze pas later. Toen ze terug was in Wouw en opeens "broers" kreeg. Toen Nellie tien jaar werd, kreeg ze een brief van haar broer Geert. Hij beloofde vaker te schrijven maar het bleef bij één brief. Op een keer, herinnert Nellie zich, moesten ze een versje van het bord overschrijven voor hun moeder. Dat werd toen ook naar Nellies moeder gestuurd. (Later bleek dat haar moeder dit versje als een kostbaarheid bewaard had.) Er kwam zelfs een brief terug uit Vught met een foto van haar moeder. Daarop stond: "Van Uwe moeder". Nellie weet het nog. Maar wat een "moeder" was, dat wist ze niet. Toch was ze niet ongelukkig in die jaren. "Je wist niet beter als kind," zegt ze. "Je was nooit alleen, je hoorde bij de grote hoop". Het klooster zelf herinnert Nellie zich als een groot gebouw met veel trappen en gangen. Toch was ze nooit bang. Er was in die jaren brand geweest en daarna waren er moderne slaapzalen gekomen met zeil op de vloer. De "groten" kregen een eigen kastje. Ook werden er toen moderne douches gemaakt. Nellie vertelt: "Het was altijd: In de rij - aansluiten - naar de kerk - naar de eetzaal - naar de douches."

Eén keer in de week en als ze naar het bos waren geweest, gingen ze onder de douche. Ze mochten elkaar niet bloot zien, dus alles moest in een vlot tempo gebeuren. Er waren zes douchehokjes en zes kleedhokjes, allemaal met gordijntjes. Een zuster stond op wacht met een belletje. Bij het eerste belletje moesten de meisjes zich uitkleden in het kleedhokje, bij het tweede belletje staken ze vlug over van de kleedhokjes naar de douches en werden ze daar ingezeept door de zusters of de oudere meisjes.

Bij het derde belletje gingen ze weer terug naar de kleedhokjes en staken de volgende zes meisjes over naar

de douches. Omdat Nellie vaak ziek was (ze was een kasplantje en erg stil) zat ze in de eetzaal bij de groep van slechte eters. Als extraatje kregen deze kinderen 's morgens brokkenpap (broodbrokjes in melk gekookt).

Het klooster stond vlak bij een bos. Daar gingen ze veel gezamenlijk naar toe. De kinderen konden zich daar uitleven. Ze mochten er hutjes maken van tafeltjes en stoeltjes. Nellie was altijd een beetje teruggetrokken. Zij ging braaf op een stoeltje zitten dat anderen dan maakten, vertelt ze. Verder was het een feest als ze op de grote zolder kleren mochten uitzoeken. Vooral voor de winter hadden ze dolle pret, als ze na veel passen en meten een nieuwe (?) jas kregen. Speelgoed deelden ze met z'n allen, niets was privébezit. Zo leerden ze samen te delen en iets voor een ander over te hebben. "Je hielp elkaar altijd," zegt Nellie. Dat is iets wat Nellie voor haar hele leven heeft meegekregen. De kinderen moesten ook een handje meehelpen. Ze schilden ze gezamenlijk aardappelen. Soms kreeg degene die het dunst kon schillen, iets extra's. Gezamenlijk kousen stoppen uit een grote mand. Nellie vond dat niet onge-zellig, evenals het appels rapen uit de tuin bij het klooster. Echt feest vierden ze, als het Kerstmis was of Pasen en bij communiefeesten. Dan kregen ze lekker eten, kadetjes en krentenbrood. Als ze een dagje uitgingen of meeliepen in processies, droegen de meisjes een uniform. Het uniform bestond uit een donkerblauwe rok en een blauwe blouse. Ze liepen ook mee in de processie die op St. Anneke werd gehouden (een psychiatrisch ziekenhuis in de buurt). Nellie herinnert zich de mooie bloemmozaïeken die de zusters daar in de tuin hadden aangelegd. Alleen de priester met Ons Heer mocht er overlopen. Bij zulke gelegenheden moesten ze wel vaak uren in de rij staan. Dat zijn dan de minder prettige herinneringen. Eén dag in het jaar gingen ze met bussen naar een klooster in Steyl. "Het was daar rijker in het klooster dan bij ons," vertelt Nellie. Ze hadden daar prachtig speelgoed maar daar mochten zij alleen maar naar kijken.

In de vakanties kwamen kinderen van gegoede ouders een

Van het arme geld gegeven aan Leo Schuurbijs
 10 Juni een pakje 1 g. 00
 23 July een Arui 2 50
 " " " Eerstek 1 75
 2 Januari " pet 1 25
 " " een jasje 2 10
 f 14. 60
 Waaronder de helft
 Jans Wiltshagen 7. 30

Zomaar een brief uit het gemeentelijk archief met betrekking tot de familie
 Schuurbijs, waarbij met name de 'vooorlogse prijzen' opvallen. (Arch.
 gemeente Wouw)

tijdje logeren in Venray in het klooster. Ze leefden gescheiden van de weeskinderen en hadden ook aparte uitstapjes. Nellie had nooit een vaste vriendin, maar de zusters waren erg lief voor haar. Eén keer, zegt ze, is ze met een breinaald op de vingers getikt toen ze iets verkeerd gebreid had. Toch waren er wel kinderen die het wel eens te bont maakten. Zo herinnert Nellie zich nog de preek die een Duitse zuster (die waren er ook enkele) een keer hield bij het naar bed gaan. De zuster hield de meisjes voor dat ze het zo goed hadden, omdat ze niet in een weeshuis zaten maar op een kostschool. Ze zei ook dat die preek van haar beter voor de meisjes was dan alle gebeden die ze opzegden. Het is Nellie altijd bijgebleven.

Omdat Nellie al zoveel jaar in het klooster was (de meeste kinderen waren er korter), kwam er een echtpaar zonder kinderen voor haar op bezoek. Die mensen brachten altijd een zak snoep mee, die later met de andere kinderen gedeeld werd. Het waren lieve mensen en ze is er eens een dagje op vakantie geweest. Ze mocht er ook blijven slapen maar dat werd door de zusters afgeraden. Die mensen hadden Nellie graag als pleegkind opgenomen maar omdat Nellie's moeder nog leefde ging dit niet door.

Nellie belandde in maart 1935 nog wel een keer in het ziekenhuis voor het, zoals op de rekening staat: Tonsillen knippen en poliepen uit het oor. Dr. Mares f 15,00. Verpleging en hulp bij Dr. f 3,00. Totaal f 18,10, want er kwam nog een dubbeltje bij voor de zegel. Later in juni vermeld een rekening: onderzoek naar Venlo per auto f 2,50. Medic. en versterkende middelen f 3,50.

En zo verliepen tien jaren in alle rust.

Van het leven buiten het klooster wist Nellie niets.

Tot de dag dat moeder haar kwam halen. "Ik werd netjes aangekleed", vertelt Nellie, "en naar de grote zaal gebracht. Daar stond een schraal mager vrouwke en de zuster zei: "Dit is je moeder." Moeder Schuurbijs zag na tien jaar haar dochttertje terug die toen twaalf jaar was. En ze was ontroerd. "Maar ik," vertelt Nellie, "ik was niet blij". Al het vertrouwde moest ze achter laten.

In de auto van de verloofde van een nichtje gingen ze naar Wouw. Maar eerst gingen ze nog langs het lieve echtpaar in Venray om afscheid te nemen.

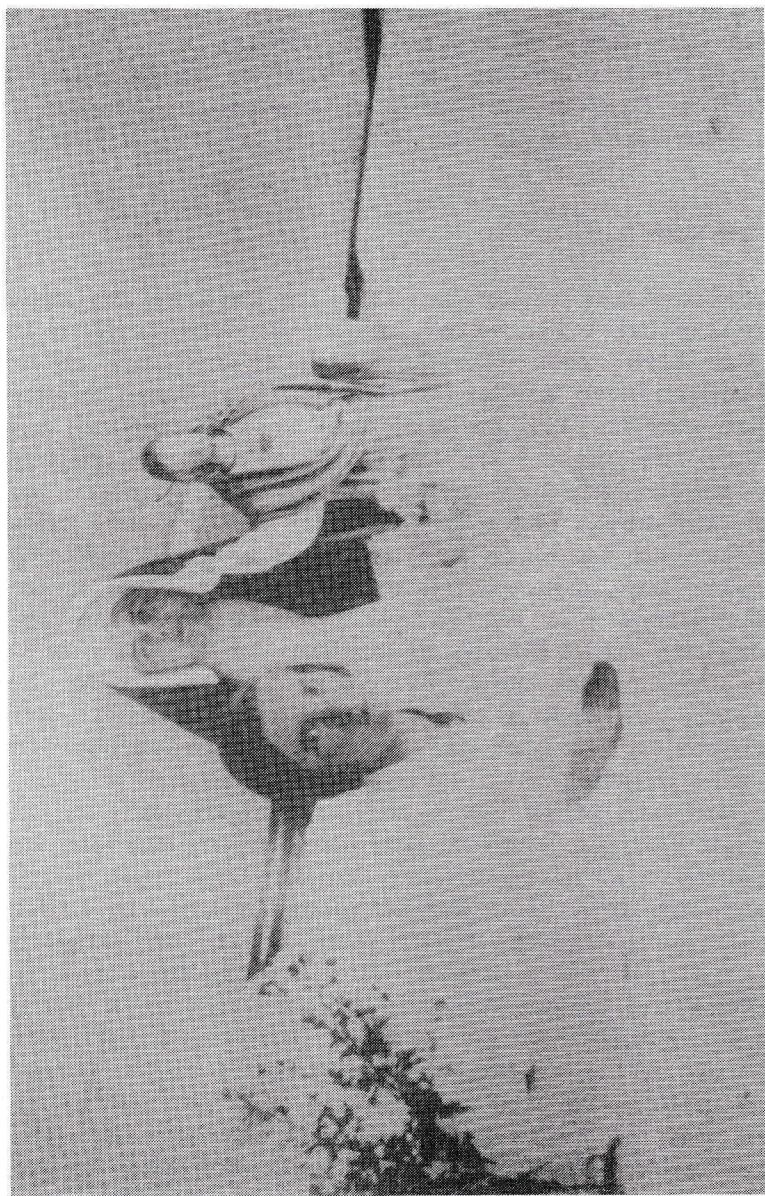
Uit de laatste rekening van 31-12-1935 blijkt dat dit gebeuren op 27 oktober 1935 plaats vond.

Nellie begon aan een nieuw hoofdstuk van haar leven in Wouw!

TERUG IN WOUW.

In de Roosendaalsestraat nr.51 naast café Buick, schuin tegenover notaris Siebelink, begon in de herfst van 1935 een nieuw leven voor de weduwe Dien Schuurbijs en haar vier overgebleven kinderen. Maar Nellie, haar dochter, kon niet wennen. Alles was vreemd voor haar. Zij miste de groep, "de grote hoop" zoals ze het noemt. Met haar moeder kreeg ze in de loop der jaren een goede band, maar in het begin was zij voor haar een vreemde vrouw. Soms zaten ze samen te huilen, moeder omdat het gezin uit elkaar was gegroeid en Nellie omdat ze zo eenzaam was. Op school had Nellie het ook moeilijk, ze sprak geen dialect maar keurig Nederlands. "Ik was anders," zegt Nellie, "en er werd gefluisterd als ik in de buurt was vanwege de gebeurtenissen 10 jaar geleden". Echte vriendinnen had ze niet maar ze herinnert zich nog Gemma van Ravels die het altijd voor haar op nam.

In de loop der jaren vertelde haar moeder Nellie alles over haar familie. Over haar vader Thijs, die een heel rustige man was. Niemand heeft kunnen begrijpen hoe hij een eind aan zijn leven heeft kunnen maken. Ze hielden erg veel van elkaar. Ze heeft later nooit wrok tegen hem gevoeld. Zij vertelde Nellie dat ze begin december 1925 al Sinterklaas cadeautjes had gekocht. En over die dag dat ze opgehaald werd om in Vught verpleegd te worden. "Ik hoorde jullie en het vee in de verte en was niet in staat om voor jullie te zorgen". Ze wist nog dat ze haar klompen verloor in de gang toen men haar meenam. (Ging dit niet zo soepel?) Hoe ze in Vught tot rust kwam en later, toen zij zich beter voelde, opstandig werd en naar de kinderen wilde. Over het harde werken in de

Maria Schuurbiers in ziekenhuis Charitas in Roosendaal kort voor haar overlijden. (coll. Nellie van Zundert-Schuurbiers).

41
keuken van "Voorburg", de tonnen vis die ze moest schoonmaken. Maar ook dat ze er veel leerde. Het psychiatrisch ziekenhuis "Voorburg" in Vught hield zelf vee dat voor eigen vleesvoorziening diende. Dien leerde van de zusters de slacht te verwerken. Terug in Wouw deed ze daar later haar voordeel mee. "Ze hadden een goede onbetaalde kracht aan mij," vertelde moeder dan. "Als ik maar eens een keer op vakantie kan," dacht ze dan "ze krijgen mij er dan niet meer in."

Hoe heeft ze het tien jaar vol kunnen houden?

"Door te bidden en te werken," zei moeder altijd. En ze bleef vertrouwen dat ze er eens uit zou komen. Dien was vaak opstandig maar de regel was in die tijd: eenmaal gek, altijd gek en met opstandige patiënten wist men wel raad. Dien heeft het ondervonden. Achteraf, zoveel jaren later, is het onbegrijpelijk dat dit alles tien jaar moest duren. Onbegrijpelijk ook omdat het Burgerlijk Armbestuur al die jaren de verzorgingskosten voor de kinderen betaalde. Dien werd van rijkswege verpleegd maar de verzorgingskosten voor de kinderen waren voor de gemeente Wouw. En de rekeningen liegen er niet om. Om een voorbeeld te noemen. De broeders van het R., K. Weeshuis te Huijbergen stuurden elk kwartaal een rekening naar het Burgerlijk Armbestuur van Wouw. Behalve de bijkomende kosten was er altijd de vaste post voor de verzorging ad. f 50,-- per maand per kind. De zusters in Venray deden hetzelfde. Die rekenden voor de verzorging echter f 37,50. (Gingen de zusters zuiniger met de centen om of waren jongens duurder?)

Toen moeder Dien dan eindelijk na tien jaar terug was in Wouw bij haar kinderen, wilde zij het verleden het liefst zo snel mogelijk vergeten. Maar Nellie dacht nog veel aan Venray en aan de mensen daar. Ze wilde schrijven, contact houden. Maar haar moeder zei dan: "Dat is geweest, daar moet je niet meer aan denken," en ze kapte alle pogingen van Nellie daartoe af. Ze vindt het nu nog jammer.

Dien begon haar leven opnieuw. Veel tijd om te mijmeren was er ook niet. Weduwen kregen in die tijd nog geen uitkering en moesten zelf de kost verdienen. Dien was

41

flink en ging uit werken als schoonmaakster. Zo werkte ze op het gemeentehuis en bij café Coppens. In de Roosendaalsestraat hebben ze niet lang gewoond want ze konden er geen vee houden. Ze hadden altijd wel een geit en een varken. Ze verhuisden eerst naar de Bergsebaan en later naar het Zuidend. Ze woonden naast boer Schillemans en daar ging Dien ook werken, op het land of in huis, net zo het uit kwam. Behalve bij Schillemans werkte ze bij de directeur van de melkfabriek en bij de familie de Kok. Nu De Kok Staalbouw maar in die dagen was vader De Kok er pas als smid begonnen en heette het: Grof-, Hoef- en Kachelsmederij De Kok. In die jaren een jong gezin met kleine kinderen. Menig jong Kokje is door Dien van een vieze luier ontdaan. Jo Kersten-de Kok, de oudste dochter, heeft nog met Dien aan het wasbord gestaan. Als oudste meisje in het gezin moest zij al vroeg meehelpen. Dien kwam er elke week twee hele dagen en in de schoonmaaktijd kwam ze extra. Iedereen is nu nog vol lof over haar omdat ze zo flink was en geweldig werken kon. Op het laatst van haar leven heeft ze nog toezicht gehouden in het speeltuintje achter de jongensschool. Veel mensen kennen haar daar nog van. Ze had dan vaak haar breikous bij zich. Maar toen woonde ze al met haar zoon Geert in de Kloosterstraat,

NA DE OORLOG.

Na de lagere school ging Nellie een paar jaar naar de huishoudschool in Wouw. Toen ze 15 jaar was kwam ze bij juffrouw Godschalk terecht die naaister was in Bergen op Zoom. Maar haar moeder vond dat ze Nellie daar teveel boodschappen lieten doen en dat ze er te weinig leerde. Ze ging toen twee jaar naar de sigarenfabriek van Hudson in Roosendaal. Daar leerde ze haar man Pierre van Zundert kennen. De maatschappelijk werkster op de fabriek, de Catechiste juffrouw Werner vond dat Nellie beter als dienstbode kon gaan werken. Zij bezorgde haar toen een betrekking bij onderwijzer Paul Schepers in de Nispensestraat te Roosendaal. Het was een gezin met zeven kinderen en zij was er voor dag en nacht.

Venray, d. 30. Juni 1932.

Edel Achtbare Heer Burgemeester,

Moest ik op 1. April mededeelen,
dat de kleine Nellie Schuurbiers
zwaar ziek was, zoo kan ik zekker
nu melden, dat na weken
lange hoge koorts eindelijk
Nellie weer heel genezen is.

Maar het blijft een zorgenkind.

Met beleefde groeten
D. Gurfrieda
Overste

's Zondags was ze vrij. En ook in de week een halve dag, dat was toen al verplicht. Nellie bleef er een paar jaar. Het waren de eerste jaren van de oorlog 1940-1945. Haar broers waren ondertussen het huis uit en getrouwd. Maar op het eind van de oorlog (de bevrijding kwam in Brabant al in oktober 1944) verbleef de hele familie op het Zuidend. Er waren toen al drie kleinkinderen. Ook Pierre van Zundert was er ondergedoken. Ze zaten in de schuilkelder toen het huis door de oorlogshandelingen nogal beschadigd werd. Voor hen was de oorlog voorbij en Leo ging half november met zijn gezin terug naar Bergen op Zoom. Moeder Schuurbijs woonde nog een tijdje in een soort woning bij het Wouwse station die van de melkfabriek was, samen met Geert die vrijgezel is gebleven. Sjaak knapte het huis aan het Zuidend wat op en heeft er met zijn gezin nog een tijdje gewoond. Het huis aan het Zuidend verdween begin jaren zeventig door de aanleg van de A 58.

Nellie en Pierre trouwden op 12 december 1944, nadat Nellie in november een oöperatie had ondergaan. Het was moeilijk om in die tijd een uitzet bij elkaar te krijgen. Zo betaalde ze voor een laken f 110,--. Pierre van Zundert had zich als oorlogsvrijwilliger gemeld en vertrok naar Schotland. Nellie bleef nog even bij haar moeder wonen maar toen haar man in juli 1945 terug uit dienst kwam, verhuisden ze naar Roosendaal. Ze hebben daar verschillende adressen gewoond. Nu wonen ze alweer 18 jaar aan de Amethistdijk. Ze kregen 5 kinderen van wie er 2 als baby overleden zijn. Hun eerste kindje stierf aan difterie toen het 5 maanden was. Die ziekte kwam na de oorlog veel voor. In 1951 werd nog een dochtertje met een zwak hartje geboren. Zij werd ook maar 7 maanden oud. Ze hebben nu 2 zonen en een dochter. Die schonken hun 4 kleinkinderen die nu in 1992 resp. 20, 19, 18 en 17 jaar oud zijn. Geert Schuurbijs is na de oorlog nog als vrijwillig soldaat naar Indonesië (toen Indië) geweest.

Moeder Dien kwam weer terug naar het centrum van Wouw en woonde een tijdje in een noodwoning. Die waren naar de oorlog gebouwd en stonden aan de Doeldreef. Toen deze

afgebroken werden kreeg, zij een huis aan de Kloosterstraat. Daar heeft ze tot haar dood in 1970 gewoond. Haar zoon Geert stierf er in 1977.

Al pratende met Nellie kwam er steeds meer naar boven. Ze heeft er in haar leven weinig over de periode in Venray gesproken, zelfs niet met haar kinderen.

Doordat haar moeder vroeger alle pogingen tot contact afkapte, heeft ze nooit meer iets van de meisjes met wie ze in Venray was, of van de zusters daar gehoord. Toch is ze benieuwd hoe het iedereen vergaan is. "Maar", zegt ze "het is al zo lang geleden. En zuster Dominica die zal er ook wel niet meer zijn. Zij was heel lief voor mij en Maria."

Ze houdt nog steeds van een zekere regelmaat in het leven. En is er ergens hulp nodig dan helpt ze gewoon. Daarom werkte zij ook mee aan dit interview. "Als jullie er iets aan hebben," zegt ze, "gebruik het maar."

Nellie is een heel lieve, bescheiden vrouw. "Maar," zegt ze "ik wil niet in de "kijkert" staan."

Wouw, juni 1992.

Annie Senhorst.

Slikken van
VAN HET MARQUISAAT VAN
Kerkhof slikken
Hildernisse en